

A könyvünnepek albumából

A Fő fasori iskolások Arany János A fülemüléjét mutatták be

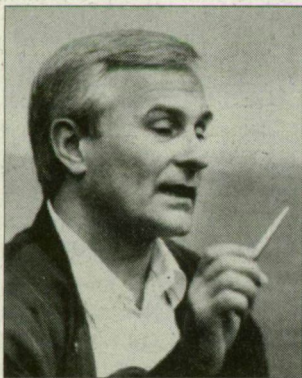

A Deák gimnázium countrytáncosai a Dugonics téren

Bihari Mihály a szerepvállalásról

Politológusból politikus?

A legfontosabb feladat csökkenteni a távolságot a felismert és a kimondott igazság között – hivatkozott Csoórir a Bihari Mihály keddi, szegedi könyvpremierjén, amikor arról vallott: mikor és miért vállalja a közéleti szereplést, mikor és miért a társadalomtudós tanárköladást. „Amíg a közéleti szerepvállalás politikai kockázattal járt, addig vállaltam – mondta. Amikor már nem kellett politikai bátorság kimondani az igazságot, '89-'90 táján, visszavonultam. Bizonyítani akarom, hogy a politika éppúgy tárgya lehet a tudományos kutatásnak, mint a biológia vagy a matematika.” Ezt példázza az ünnepi könyvhétre megjelent kötet. A tanulmány, amiben a politológus a többpártrendszer kialakulását elemzi. A tudós jövőképeről árulkodik kijelentése: „egy-két év múlva talán bekapcsolódom a gyakorlati politikába”...

mokrata, a liberális és a szociáldemokrata centrum minden európai országban megjelent, s változó súllyal, de jelen van. Nincs ok feltételezni, hogy a magyar politikai életből bármelyik is eltűnne. Sőt: *e hárompólusú politikai rendszerben egy sokpárti, versengő és divergáló pártstruktúra alakult ki.* A pártok politikai koalíciót köthetnek, de nem oldódnak föl egymásban, a politikai értékek különállása tartós. Bihari az új választások után sem vár ebben változást.

Egy párt sokszínűsége növeli vonzerejét – mondta. Az irányzatok sokféleségéből nem

következik se a párt válsága, se szétesése. A választásokat követően azonban – a jelenlegi helyzettel ellentétben – egyetlen parlamenti párt se rendelkezik majd jelentős túlerővel. Bihari szociológiai becslése szerint 6–9 középpárt kerül be a parlamentbe, így a koalíciós lehetőségek száma nő, de a hárompólusú struktúra marad.

A jelenlegi politikai élet rákfenéjének a gyűlölködést, a „szekértáborosodást” tartja. A szavazópolgárok józansága, a politikusok profivá válása teheti lehetővé a vezetőgarnitúra cseréjét. A *profí politikus* tudja: első a csapatmunka, s csak pártpolitikusként lehet hatékony, fontos a háttérben álló szakértőgárda, a pénz és a tömegkommunikációs szereplőkészség. Az MSZP szervezte találkozó végén csak annyit kérdez a hallgatóság egyik tagja : Bihari receptje kinek szól?

Ú. I.

Lengyel László „optimizmusa”

Tépelődés Magyarország európai esélyeiről

Egy olyan embertől, mint *Lengyel László*, a „poétalelkű közgazdász”, leginkább általános dolgokat lehet kérdezni, nem mintha nem értene konkrétan ehhez-ahhoz, hanem mert túl sok tudományt művel. Poétalelkű közgazdásznak egyébként a beszélgetőtárs, *Trásér László* nevezte a vendéget *Tépelődések* című könyvének Somogyi könyvtárbéli bemutatóján. Az általános kérdés pedig úgy hangzott, milyen esélyei vannak Magyarországnak Európában. És a válasz, melyet *Lengyel László* optimistának mondott: Kelet-Európát a kontinens nyugati fele aligha fogja befogadni, sokkal valószínűbb, hogy a két világot elválasztó határok tovább keményednek, a keleti régió válságai tovább mélyülnek. Magyarország helyzete valamivel kedvezőbb ugyan, mint a többi kelet-európai államé, mert a fejlett Európa Ausztria után most nekünk szánja a pufferszerepet, mi jelentjük a határt kelet és nyugat között. De nem valószínű, hogy a nyugat-európai országok akár gazdaságilag, akár politikailag beavatkoznak a keleti térség folyamataiba, a kártványk ré-

szükről már le vannak osztva. A hetvenes évek válságkorszaka után a világagazdaságot nem a terjeszkedő, hanem a stabilizáló tőkefolyamatok jellemzik, és a kontinens nyugati felén előlk előbb-utóbb megszokják, hogy Eszéken lőnek, ahogy mindenki természetesnek tartja, hogy Fekete-Afrikában háború folyik. Roppant rövidlátó politika ez a nyugat részéről, mert a most széteső nagy keleti állam-szervezetek területén nem kizárt a hódító törekvések újjáéledése. A megoldást csak az jelentené, ha itt is jóléti államok jönnének létre, de

néhány tőlünk keletre eső országnak még több évtizedes fejlődés kellene ahhoz, hogy gazdaságilag stabilizálódjon. A fejlett országok számára viszont a lényeg csak az, hogy legyen egy gát, amely elszigeteli tőlük ezeket a zűrzavaros területeket. Példa van erre bőven; már a Római Birodalom is segédnépeket helyezett maga elé a népvándorlás korában, és az Egyesült Államok is puffernek tekinti Mexikót Dél-Afrikával szemben. Magyarország megítélése pedig attól függ majd, milyen jól játsszuk el a „gyepű” szerepét, amin túl már a „vadak” élnek. Feltéve, hogy nem sorolnak bennünket is a vadak közé. Magyarországon ugyanis néhány más térségbeli országgal ellentétben – csak a politikai elit hisztériás, a polgárok racionálisabban gondolkodnak, nem lehet őket akármilyen demagógiával az utcára vinni. De amikor egy Kónya-Pető tv-vitáról a nyugatiak értesülnek, egyszerűen azt gondolják: ezek megőrültek!

KECZER

„Az ősök is így csinálták”

A Szegedi Középkorász Műhely első könyve

Két különböző műfajú könyvből valók az alábbi idézetek; ha a szövegek összecseengenek és megerősítik egymás igazságát, az egyáltalán nem a véletlen műve. Íme:

„A múltat a történetek teszik emberszabásúvá és elsajátíthatóvá... Ahhoz, hogy szá munkra a múlt valóságos legyen, hogy 'megkössön' bennünk, emberalakok, sőt személyek kellenek, akiknek történetük van, még akkor is, ha ezek csak sejtetik, csak áttételesen, egy ablakot nyitva idézik fel a tágabb múltat.

Ha nincs mit elbeszélni és nincs aki elbeszéljen, akkor nincs múlt. Csak az beszélhet el, akinek kapcsolata van a megtörténnel, és annak lehet elbeszélni, aki valamihez, egy öregebb múlthoz kötni tudja a történetet, vagyis megérti azt.

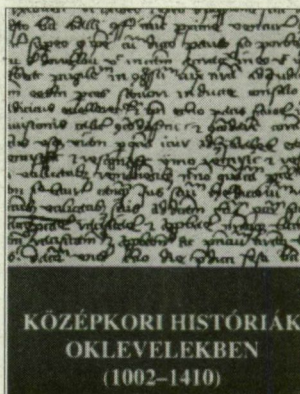
Aki semmit sem se tud
múltjáról, eredetéről, aki nem

tudja, hogyan vetődött a földnek arra a pontjára, ahol éppen él, akinek nincs története, amelyhez kapcsolódna – se saját, se tágabb értelemben vett múltja, amit magáénak tudhatna, az csak vegetál. Emlékek nélkül az idő hasonlít a térhez a súlytalanság állapotában. Nem tud benne az ember megállni a lábán.” (Ancsel Éva)

„A magyar társadalom harcos rétege, amely tehát nem

csak a pogány korban, hanem keresztény hitre térítése után is igényelte, hogy megismertessék vele az ősök hősi tetteit és ugyanakkor minden álzszerénység nélkül elvárta, hogy a megfizetett énekesek az ő hadi tetteiről is szóljanak, amikor az élőszó uralmát az írásos kultúra felváltotta, nem mondott le szokásairól... Amikor az írásbeliség meggyökereződött, s a birtokjog biztosítéka a király szavát megőrkítő oklevél lett, önként felmerülhetett az óhaj, hogy a hősi

tettek az elröppenő szó helyett írás is megörökítse... A XIII. században már általános kancelláriai gyakorlat azért magyar sajtáság, mert a középkorban latinul oklevelező

népek közül Európában egyedül a magyar őrizte meg keletről magával hozott művelődésének ezt az elemét, amely alkalmas volt arra, hogy a fejlődési énekeseknek a hagyományok fenntartása terén játszott szerepét a királyi kancellária a társadalom igényéhez igazodva átvegye.” (Mályusz Elemér)

„Nagy szerencse, hogy a narratio, mint az oklevél egyik formulás része – legalábbis 1410-ig – nem vált sztereotípiává. Igaz, maga műfaj lényege, a mindig változó események írásba foglalása ezt eleve nem tette lehetővé, de még ott sem következett ez be, ahol megtörténhetett volna... A kancelláriákban... nem voltak restek rendre újra és újra megfogalmazni azonos eseményeket...

Ha a többszáz év alatt készült oklevél-narratiókat egymás mellé tesszük, kronológiai sorrendben végigolvassuk (ezt inkább csak gondolatban tehetjük meg az anyag nagyfokú szórtsága, összegyűjtéhetlensége miatt), egy sajátos, közpépkori magyar történet körvonalai bontakoznak ki... Sajátos... mert egyéni szemszögből tárgyalja a magyar történelem eseményeit, a megadományozott vagy a kedvezményezett szempontjából.” (Kristó Gyula)

Akitől e legutóbbi idézet való, Kristó Gyula történész-professzor (JATE) válogatta a Középkori históriák oklevelekben (!002–1410) című, nemég megjelent kötet szö-

vegeit, írta e szövegek „tér- és időbeli elhelyezéséhez, megértéséhez elengedhetetlenül szükséges” jegyzeteket. És az előszót, amelyből fentebb idéztünk. A munkát Mályusz Elemér kezdte, összegyűjtötte a Zsigmond-kori Oklevéltár kapcsán a narratiókat. A több mint négy évszázad okleveleinek elbeszélő részeit összegyűjtő-válogató munka a szedi professzorra maradt (Mályusz Elemér 1989-ben meghalt). A válogatásban szereplő szövegeket 18 szakember fordította magyarra. A Szegedi Középkorász Műhely sorozatának első köteteként napvilágot látott kiadvány (megjelenését a Szegedért Alapítvány, a Délmagyarország Könyv- és Lapkiadó Kft., a Magyar Külkereskedelmi Bank Rt., Szeged, az Országos Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Rt. Csongrád megyei igazgatósága anyagilag támogatta) a roppant anyagból összesen 172 oklevél narratióját tartalmazza.

Mindannyiunknak ajánlatos forgatni ezt a múltunkról történeteket mondó könyvet; első-sorban talán azért, hogy ne érezzük magunkat elveszettnek, a „jelenbe vesztettnek”, eredet nélkülinek. Szívesen ajánlom külön is mindazoknak, akik e mostani, közös, heves azonosságvágyunkban (Európa nyugati felével tudniillik) még nem értek rá meghallgatni olyan történeteket, melyek egyediségünkről, sajátosságainkról szólnak. Mert nem ártana meggondolni néha, hogy talán azért is lehetnek ma vágyaink, a többi között azért vagyunk még mindig meg-mert III. Istvántól kezdve nem akadt olyan középkori uralkodónk, aki – bár származott volt Premysl, Wittelsbach, Anjou, Habsburg és Jagello családból – ne alkalmazta volna az oklevelekben az elbeszélő részt; Európában egyedül. Mert „az ósök is így csinálták”.

SULYOK